

**ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ**

Οι Σουλιώτες στην Ελληνική Επανάσταση

Αγλαΐα Μπακογιάννη

Μάιος 2022

**ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, ΤΕΧΝΩΝ
ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ**

Οι Σουλιώτες στην Ελληνική Επανάσταση

**Διατριβή η οποία υποβλήθηκε προς απόκτηση εξ αποστάσεως
μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στη *Νεότερη και Σύγχρονη
Ιστορία* στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου**

Αγλαΐα Μπακογιάννη

Μάιος 2022

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Αγλαΐα Μπακογιάννη 2022

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της διατριβής από το Πανεπιστημίου Νεάπολις δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Πανεπιστημίου.

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Η Αγλαΐα Μπακογιάννη, γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία με τίτλο *Οι Σουλιώτες στην Ελληνική Επανάσταση*, αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα στις βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή.

Η Δηλούσα

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Aglaia Bakogianni', with a long horizontal stroke extending to the right.

Αγλαΐα Μπακογιάννη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη.....	6
Abstract.....	7
Εισαγωγικό κεφάλαιο.....	8
Κεφάλαιο Πρώτο - <i>Οι Σουλιώτες και ο Αλή πασάς</i>	12
Κεφάλαιο Δεύτερο - <i>Η εικόνα των Σουλιωτών κατά τους δυτικούς</i>	28
Κεφάλαιο Τρίτο - <i>Η εικόνα των Σουλιωτών - Η πρόσληψή τους στους υπόλοιπους Έλληνες</i>	39
3.1 <i>Οι Σουλιώτες ως πολεμιστές</i>	39
3.2 <i>Ιδιαίτερα γνωρίσματα Σουλιωτών</i>	41
3.3 <i>Οι γυναίκες στο Σούλι</i>	44
3.4 <i>Οι Σουλιώτες ως Χριστιανοί</i>	46
Συμπεράσματα.....	57
Βιβλιογραφία - Πρωτογενείς πηγές.....	59
Δευτερογενής βιβλιογραφία.....	60
Διαδικτυακές πηγές.....	63
Παράρτημα 1 - <i>Χάρτες</i>	64
Παράρτημα 2 - <i>Εικονογραφική τεκμηρίωση</i>	66

ΣΕΛΙΔΑ ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑΣ

Ονοματεπώνυμο Φοιτήτριας: Αγλαΐα Μπακογιάννη

Τίτλος Μεταπτυχιακής Διατριβής: *Οι Σουλιώτες στην Ελληνική Επανάσταση*

Η παρούσα Μεταπτυχιακή Διατριβή εκπονήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών για την απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις και εγκρίθηκε στις 16/6/2022 από τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής.

Εξεταστική Επιτροπή:

Πρώτη επιβλέπουσα (Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου), Κατερίνα Παπαζαχαρία, Λέκτορας

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: Γιώργος Γεωργής, καθηγητής

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: Βασίλης Καρδάσης, καθηγητής

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω το προσωπικό της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Κόνιτσας, της Ζωσιμαίας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Ιωαννίνων και της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, για την διευκόλυνση που μου παρείχαν, την άμεση εξυπηρέτηση τους, τις προτάσεις τους για βιβλία και το ενδιαφέρον που επέδειξαν. Ιδιαίτερες ευχαριστίες στο προσωπικό της βιβλιοθήκης της Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών στα Ιωάννινα για την πρόσβασή μου στο προσωπικό αρχείο του Αλή πασά. Επίσης να ευχαριστήσω τον βιβλιοθηκονόμο της βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Νεάπολης, κ. Χρήστο Κώτσια, αφού μου παρείχε με τη σειρά του, κάθε δυνατή βοήθεια σε ψηφιακό υλικό.

Επίσης θα ήθελα να εκφράσω ευχαριστίες, στον Κωνσταντίνο Τζαβέλλα, απόγονο όγδοης γενιάς του Φώτου Τζαβέλλα, για τις πληροφορίες που μου εμπιστεύτηκε και συνεισέφερε με τις μαρτυρίες του μέσα από το προσωπικό αρχείο της οικογένειάς του, να γίνει η έρευνά μου ολόπλευρα εμπεριστατωμένη.

Ακόμη, ευχαριστώ ιδιαίτερα την Μαρία Τόκα, μόνιμο κάτοικο Σουλίου και μέλος του ομίλου Απόδοσης Τιμών και Ιστορικής αναβίωσης Σουλίου, για το φωτογραφικό υλικό που μου παρείχε.

Για την συμπαράσταση, καθοδήγηση, υποστήριξη, τις συχνές συζητήσεις, την ανταλλαγή ιδεών και την διαθεσιμότητά της καθ' όλη την διάρκεια εκπόνησης αυτής της διπλωματικής εργασίας, θα ήθελα να εκφράσω θερμότερες ευχαριστίες στην επιβλέπουσα καθηγήτριά μου, κα Κατερίνα Παπαζαχαρία.

Μπακογιάννη Αγλαΐα

Κόνιτσα Ιωαννίνων

Μάιος 2022

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία με θέμα την συμβολή των Σουλιωτών στην επανάσταση του 1821, παρουσιάζει την εμφάνιση του Αλή πασά στην Ήπειρο και τις σχέσεις του με τους Σουλιώτες. Από το 1788 ως το 1803 μάχονταν με τον Αλή πασά, ο οποίος ήθελε να έχει το Σούλι στην κατοχή του, λόγω της νευραλγικής του θέσης. Η εργασία μνημονεύει τις προσπάθειές του να καθυποτάξει τους Σουλιώτες, οι οποίες δεν καρποφορούσαν καθώς οι στρατιώτες του ήταν πολύ κατώτεροι των Σουλιωτών που είχαν ένα ιδιότυπο τρόπο πολεμικής συμπεριφοράς. Στο κείμενο αναδεικνύονται οι συμφωνίες και οι συνθήκες ειρήνης που πραγματοποιήθηκαν ανάμεσα στις δύο πλευρές. Τελικά, ο Αλή κυρίευσε το Σούλι επιστρατεύοντας ύπουλα τεχνάσματα, εφόσον απέκοψε την πρόσβαση των Σουλιωτών σε προμήθειες.

Στην εργασία παρουσιάζονται επίσης οι απόψεις δέκα δυτικών περιηγητών για το Σούλι. Οι Eton, Rouqueville, Bartholdy, Holland, Leake, Byron, Hughes, de Bosset, Miernes, και Lear αναφέρουν πως οι Σουλιώτες εκείνη την περίοδο υπερασπίζονταν την ελευθερία τους. Επιπλέον παρουσιάζονται τα έργα κορυφαίων ζωγράφων της εποχής.

Το τελευταίο κεφάλαιο πραγματεύεται την πολεμική τακτική των Σουλιωτών, την θέση της γυναίκας στο Σούλι, τις βασικές αρχές τους όπως την «μπέσα», τον σεβασμό και την βεντέτα. Επιπλέον, αναδεικνύεται η θρησκευτική τους ταυτότητα, η οποία ήταν και ένας από τους λόγους της αντιμαχίας με τον Αλή πασά αλλά και το συνδετικό στοιχείο με τους υπόλοιπους Έλληνες. Ακόμη παρουσιάζεται η ανάμειξή τους με την Φιλική Εταιρεία, η συμμετοχή τους στον αγώνα των Ελλήνων για ανεξαρτησία και ιδιαίτερα η συνεισφορά τους στα γεγονότα της εξόδου του Μεσολογγίου το 1826. Τέλος αναπτύσσεται η παρουσία τους στις πρώτες ελληνικές κυβερνήσεις με σημαντικότερη συμμετοχή αυτήν του Κίτσου Τζαβέλλα, ο οποίος έφτασε μέχρι το αξίωμα του πρωθυπουργού της Ελλάδας, ύστερα από προσωπική επιλογή του Όθωνα.

Λέξεις-κλειδιά:

Αλή πασάς, δυτικοί περιηγητές, ελληνική επανάσταση, Σουλιώτες, χαρακτηριστικά Σουλιωτών

ABSTRACT

The present Master's thesis deals with the contribution of the Souliotes in the Greek war of independence of 1821. It is analysed in detail, including not only Ali pasha's appearance in Epirus, but also his relations with the Souliotes. The Souliotes inhabited Souli from the 16th century. From 1788 until 1803 they fought against Ali pasha who wanted to conquer Souli, because of its central geographical position. The Souliotes were defending both their freedom and their homeland.

Ali, was trying to subjugate the Souliotes. It was very difficult for him because his soldiers were inferior to the Souliotes. Moreover, they had a peculiar way in which they fought. Many agreements and peace treaties were reached between Ali pasha and the Souliotes and all these are examined in the present thesis. Finally, Ali conquered Souli in 1803, after using insidious means and tricks, since he cut off the Souliotes' access to water and food.

The opinions of the then western travelers to Souli are also presented in the second chapter, as well as those on Ali pasha. Eton, Pouqueville, Bartholdy, Holland, Leake, Byron, Hughes, de Bosset, Mielnes, and Lear, reach the conclusion that the Souliotes were defending their land and independence. Furthermore, art works related to Souli by leading painters of that period are discussed.

The last chapter analyses the Souliotes' warlike tactic, the status of women in Souli, basic values which they possessed, such as honour (among them, they called it "*besa*"), respect and vendetta. In addition, their religious identity is highlighted, further enforcing the reasons they fought against Ali pasha. Hence, the Souliotes' involvement in the "*Filiki Eteria*" is also projected along with their participation in the Greek war of independence of 1821 and especially their contribution to the events of Mesolongi, in 1826.

In the conclusion of the thesis, the Souliotes' presence in the first Greek governments is also analysed with the most important participation being that of Kitsos Tzavellas, who was the prime minister of Greece, following a personal decision of king Otto during 1847.

Keywords:

Ali pasha, Greek revolution, Souliotes, Souliotes' characteristics, western travelers